

Data: 17.02.2023

Dotyczy: [Rzeczpospolita](#)

SPRZECZNOŚĆ INTERESÓW SPÓŁKI Z INTERESAMI CZŁONKA ZARZĄDU

Naruszenie przez członka zarządu nakazu przewidzianego w art. 209 kodeksu spółek handlowych, tj. wstrzymanie się od udziału w decydowaniu o sprawach, w których zachodzi sprzeczność jego interesów lub interesów osób powiązanych z interesami spółki, nie prowadzi automatycznie do skutku nieważności zawartej umowy.

Artykuł 209 kodeksu spółek handlowych (>patrz ramka) odnosi się do materii związanej z prowadzeniem spraw spółki, a nie jej reprezentacji. Przy ocenie czynności reprezentanta spółki pod kątem ich sprzeczności z zasadami współżycia społecznego należy uwzględnić całokształt okoliczności danej sprawy. Tak orzekł Sąd Najwyższy (SN) w postanowieniu o sygn. akt I CSK 1542/22 z 23 sierpnia 2022 r. Zostało ono wydane w sprawie, w której na podstawie zawartej przez strony umowy deweloperskiej, pozwana spółka zobowiązała się do zawarcia umowy przenoszącej własność nieruchomości w budynku wielorodzinnym wraz z usługami na stronę powodową.

ODMOWA NADZWYCZAJNEGO ZGROMADZENIA WSPÓLNIKÓW

Zgodnie z ustaleniami sądu pierwszej instancji, w dacie zawarcia przez strony umowy deweloperskiej obowiązywała uchwała nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników strony pozwanej, wyrażająca zgodę na zbywanie przez stronę pozwaną przedmiotowej nieruchomości. Sąd drugiej instancji wskazał, że obowiązek podjęcia uchwały wskazanej w art. 228 pkt 4 kodeksu spółek handlowych (>patrz ramka). dotyczy jedynie czynności rozporządzającej polegającej na zbyciu nieruchomości, a nie czynności zobowiązujących. Po zawarciu przez strony umowy deweloperskiej, nadzwyczajne zgromadzenie wspólników strony pozwanej podjęło uchwałę odmawiającą zgody na przeniesienie własności nieruchomości na stronę powodową. Jednak pozwana spółka nie złożyła oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych zawartej ze stroną powodową umowy deweloperskiej.

Sąd drugiej instancji oddalił apelację pozwanej spółki od wyroku sądu pierwszej instancji, zobowiązującego pozwaną spółkę do złożenia oświadczenia woli o określonej treści.

SKARGA KASACYJNA SPÓŁKI

Pozwana spółka zaskarżyła skargą kasacyjną wyrok sądu drugiej instancji, wskazując zagadnienia:

- wystąpienie po stronie pozwanej spółki obowiązku zawarcia umowy przenoszącej własność nieruchomości pomimo istnienia uchwały wspólników odmawiającej zgody na przeniesienie własności nieruchomości (po zawarciu umowy zobowiązującej);
- konieczność podjęcia wcześniejszej uchwały wspólników pozwanej spółki wyrażającej zgodę na zbycie nieruchomości przez spółkę, a wydanie wyroku zastępującego oświadczenie spółki;
- naruszenie przez członka zarządu nakazu wskazanego w art. 209 kodeksu spółek handlowych (k.s.h.), tj. konieczność wstrzymania się od udziału w rozstrzygnięciu spraw będących w sprzeczności z interesami spółki, skutkujące nieważnością czynności prawnej;

- skutek nieważności czynności prawnej dokonanej przez spółkę na podstawie art. 58 § 2 kodeksu cywilnego (k.c.) w przypadku naruszenia zasady lojalności i uczciwości przez członka zarządu względem spółki i wspólników.

ROZSTRZYGNIĘCIE SN

Sąd Najwyższy wskazał, że sformułowane przez skarżącą spółkę zagadnienia prawne wskazane w skardze kasacyjnej, nie spełniają przesłanek z art. 3989 § 1 kodeksu postępowania cywilnego i odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Uzasadniając wydane postanowienie, Sąd Najwyższy poczynił merytoryczne uwagi dotyczące zagadnień wskazanych przez pozwaną spółkę. Potwierdził utrwalone w orzecznictwie stanowisko, zgodnie z którym naruszenie przez członka zarządu nakazu przewidzianego w art. 209 k.s.h., tj. wstrzymanie się od udziału w decydowaniu o sprawach, w których zachodzi sprzeczność jego interesów (lub interesów osób powiązanych) z interesami spółki – nie prowadzi automatycznie do skutku nieważności zawartej umowy. SN potwierdził, że czynność prawna może zostać uznana za nieważną w świetle art. 58§2 k.c., jednak w każdym przypadku będzie to zależne od okoliczności danej sprawy.

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH

Art. 209: W przypadku sprzeczności interesów spółki z interesami członka zarządu, jego współmałżonka, krewnych i powinowatych do drugiego stopnia oraz osób, z którymi jest powiązany osobiście, członek zarządu powinien ujawnić sprzeczność interesów i wstrzymać się od udziału w rozstrzygnięciu takich spraw oraz może żądać zaznaczenia tego w protokole.

Art. 228 pkt. 4: Uchwały wspólników, poza innymi sprawami wymienionymi w niniejszym dziale lub umowie spółki, wymaga: nabycie i zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości, jeżeli umowa spółki nie stanowi inaczej.

ZDANIEM AUTORKI

Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego wpisuje się w dotychczasową linię orzecniczą i należy uznać je za prawidłowe. Powyższe zagadnienie niejednokrotnie było przedmiotem wcześniejszych rozważań doktryny. Należy przytoczyć chociażby orzeczenie SN z 11 stycznia 2002 r., sygn. akt IV CKN 1903/00. Przytoczony powyżej wyrok SN zapadł jeszcze na gruncie art. 202 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 czerwca 1934 r. – kodeks handlowy. Potwierdza większościowe stanowisko doktryny, zgodnie z którym naruszenie art. 209 kodeksu spółek handlowych (k.s.h.) nie powoduje automatycznie nieważności czynności prawnej, która została dokonana w następstwie rozstrzygnięcia dotkniętego tym uchybieniem. Poprzez zachowanie sprzeczne z nakazem wskazanym w powyższym artykule, członek zarządu może ponieść odpowiedzialność dyscyplinarną oraz odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną spółce, w trybie art. 293 § 1 k.s.h.

Odmienne stanowisko dotyczące skutków naruszenia art. 209 k.s.h. prezentuje S. Sołtysiński. W glosie krytycznej do ww. wyroku SN z 11 stycznia 2002 r. wskazał, że przepis art. 202 kodeksu handlowego (aktualnie art. 209 k.s.h.) nie tylko zabrania uczestnictwa członka zarządu w rozstrzygnięciu spraw, które mogą realnie lub potencjalnie powodować konflikt interesów pomiędzy członkiem zarządu spółki a samą spółką, ale również w swojej treści zawiera zakaz dokonywania przez członka zarządu czynności prawnych, na które spółka wyraziła zgodę przy udziale piastuna naruszającego ustawę. W konsekwencji naruszenie przez piastunów spółki zakazu określonego w art. 209 k.s.h. powoduje nieważność zawartej ze spółką umowy. Należy zgodzić się ze stanowiskiem Z. Jary, według którego przedstawiona wykładnia art. 209 k.s.h. jest sprzeczna z zasadą, że prawo nie powinno umożliwiać sprawcy osiągnięcia korzyści dzięki dokonanej przez niego nieprawości.

Członek zarządu, podejmując uchwałę w przedmiocie wyrażenia zgody na dokonanie określonej czynności prawnej przez spółkę, powinien w każdym wypadku rozważyć, czy w konkretnej sytuacji

istnieje ryzyko wystąpienia konfliktu interesów. Często bardzo trudno jednoznacznie stwierdzić, czy konflikt rzeczywiście istnieje i czy wskutek wyrażenia przez członka zarządu zgody na daną czynność, on sam lub też osoby z nim spokrewnione – otrzymają korzyść majątkową względem spółki. W przypadku, gdy konflikt interesów wystąpił lub też istnieje uzasadniona obawa jego wystąpienia, członek zarządu powinien wstrzymać się od udziału w rozstrzygnięciu danej sprawy i zażądać umieszczenia w sporządzonym protokole z posiedzenia zarządu wzmianki, że nie brał udziału w procesie podejmowania decyzji nad daną kwestią. Treść art. 209 k.s.h. nie rozstrzyga jednoznacznie, czy prowadzenie spraw spółki przez członka zarządu ogranicza się wyłącznie do prowadzenia spraw spółki, czy również reprezentacji. Zgodnie z większościowym stanowiskiem doktryny, treść art. 209 k.s.h. odnosi się do dwóch sfer reprezentacji spółki (zewnątrznej oraz wewnętrznej). Powyższy pogląd potwierdza również większość doktryny. Należy również zgodzić się ze stanowiskiem SN na temat możliwości uznania czynności prawnej dokonanej przez spółkę za nieważną na podstawie art. 58 § 2 kodeksu cywilnego, w przypadku naruszenia przez członka zarządu zakazu wskazanego w treści art. 209 k.s.h. SN wskazał, że ocena czynności, pod kątem jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, powinna uwzględniać całokształt okoliczności danej sprawy, nie powinna zaś ograniczać się do hipotetycznego rozstrzygnięcia. SN podzielił także pogląd utrwalony w orzecznictwie i doktrynie, poparty wieloma orzeczeniami SN (np. wyrok SN z 16 września 2004 r. IV CK 712/03, wyrok SN z 21 marca 2013 r. II CSK 458/12, wyrok SN z 23 marca 2018 r. II CSK 371/17) i uznał, że odmiennie sytuacja może kształtować się w przypadku kolizji, tj. zawarcia umowy w znowie z kontrahentem i ze szkodą dla reprezentowanej spółki, bądź też zawarcia umowy w imieniu spółki przez pełnomocnika działającego wbrew woli mocodawcy, o czym druga strona umowy wiedziała lub przy dochowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Aleksandra Prill-Błaszkiwicz, radca prawny w [gdańskim biurze Rödl & Partner](#)